

מראה מקומות, שיעור מאת פרופי ישראל אומן שליט"א
כתובות צג. - בענין חלוקת הכתובה בין שלש אלמנות

נקודות שנידונו בשיעור זה:

- איך ניתן להסביר את חלוקת העזבון המוצגת במשנתנו, בלי להגיה בו או להעמידו דווקא במקרים מסוימים?
- האם קיים קשר בין שלשת הנשים וכתובותיהם, לתורת המשחקים?

1. משנה כתובות צג., וז"ל, "מי שהיה נשוי שלש נשים ומת, כתובתה של זו מנה ושל זו מאתים ושל זו שלש מאות ואין שם אלא מנה חולקין בשוה, היו שם מאתים של מנה נוטלת חמשים של מאתים ושל שלש מאות שלשה שלשה של זהב, (פי' שבעים וחמש לכל אחת) היו שם שלש מאות של מנה נוטלת חמשים ושל מאתים מנה ושל שלש מאות ששה של זהב."

2. תוספות שם ד"ה ותימא, וז"ל, "לא ידעתי אמאי לא משני כגון שכתבו בעלת שלש מאות ובעלת מאתים לבעלת המנה דין ודברים אין לנו עמך בעשרים וחמשה."

ושם ד"ה וכן, וז"ל, "לא הוי ממש דומיא דרישא, דהכא כל אחד נוטל לפי מעותיו, ורבינו חננאל פי' דאבבא בתרייתא קאי."

ושם ד"ה ואמרה, וז"ל, "לא איתפרש שפיר טעמא דהא מילתא."

ושם ד"ה בכותבת, וז"ל, "לא ידע רבי מאי קמ"ל מתניתין."

3. רי"ף שם, בדף נא. לדפי הרי"ף, וז"ל, "הא מתנני' וגמרא דילה שקלי וטרו בה קמאי ז"ל ולא סלקא להון כל עיקר, וכיון דחזו דלא סליקא כהוגן הדרי לשיקול הדעת ופסקו הלכתא דפלגין לפום ממונה, וסמכי להאי סברא על מימרא דרבי דאמר אין אני רואה דבריו של ר' נתן באלו אלא חולקין בשוה, וקא פרישו להא דאמר רבי חולקין בשוה שהוא לפי מעות."'

4. משנה בבא מציעא ב., וז"ל, "שנים אוחזין בטלית, זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו, זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע זה נוטל שלשה חלקים וזה נוטל רביע."

ורש"י שם ד"ה וזה אומר חציה שלי, וז"ל, "מודה הוא שהחצי של חבירו, ואין דנין אלא על חציה, הלכך זה האומר כולה שלי ישבע כו' כמשפט הראשון, מה שהן דנין עליו נשבעין שניהם שאין לכל אחד בו פחות מחציו, ונוטל כל אחד חציו."

5. תוספתא ריש בבא מציעא, וז"ל, "זה אומר כולה שלי וזה אומר שליש שלי, האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות מחמשה חלקין האומר שליש שלי ישבע שאין לו בה פחות משתות, כללו של דבר אין נשבע אלא על חצי מה שטוען."

6. **גמרא יבמות לח.**, וז"ל, "ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי סבא, ספק אמר ההוא גברא בר מיתנא הוא ופלגא דידי הוא ובני יבם אמרי אחונא את ומנתא אית לך בהדן, פלגא דקמודי להו שקלי תילתא דקא מודו ליה שקל פש להו דנקא הוי ממון המוטל בספק וחולקין."

ורש"י שם, וז"ל, "שקיל. דהא אמרו ליה אחונא את ואינהו הוו תרי ואיהו שלישי: פש דנקא. דקמינצו עליה האי אמר כולה דידי והני אמרי כולה דידן הוא נוטל חצי ובין שניהם חצי."

וגמרא שם לז:, וז"ל, "ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא, ספק אמר ההוא גברא בר מיתנא הוא ונכסי דידי הוא בני יבם אמרי את אחינו את ומנתא הוא דאית לך בהדן, סבור רבנן קמיה דרב משרשיא למימר מתניתין היא דתנן הוא אינו יורש אותם והם יורשין אותו והכא איפכא התם אמרי ליה אייתי ראיה ושקול הכא אמר להו אייתו ראיה ושקולו, אמר להו רב משרשיא מי דמי התם אינהו ודאי ואיהו ספק הכא אידי ואידי ספק, אלא אי דמיא למתניי [להא] דמיא לספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם גופיה דהתם אמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את ושקול."

ורש"י שם ד"ה בנכסי יבם, וז"ל, "ונראה בעיני דההיא מנתא דקמודו, ליה שקיל ואידך הוי ממון המוטל בספק וחולקין הוא נוטל החצי ובין כולן החצי."

7. **רי"ף כתובות צג.**, דף נא: **לדפי הרי"ף**, וז"ל, "ואף רבינו האיי גאון ז"ל לא סבירא ליה האי מימרא דקמאי, דמימרא פריכא הוא, ועיין בה איהו נמי ומסתברא ליה על דרך שנים אוחזין בטלית, והוה סבירא ליה הכי כמה שני, ושמיע לן דהדר ביה מיניה לסוף שניה כד איגלי ליה דלא סליקא שמעתא כהוגן, והדר ליה לסברא דקמאי דחולקין לפי מעות."